

Ravelingen, Dodonaeus, Cruydt-boeck, 1644, ; alant

Alant-Wortel oft Galant-Wortel.



HET XX. CAPITEL.

Van Galant-Wortele oft Enula Campana.

Gheslacht.

Daer en is eyghentlijk maer een soorte van Galant-wortele oft Helenium, die wy in dit Capitel gaen beschrijven: dan om de liefhebbers wat meer te voldoen, sullen wy noch van sommige andere soorten van Helenium vermaenen, die by Dioscorides, Theophrastus, Plinius, ende Apuleius beschreven worden, hoe wel sy met de Galant-wortel gantsch gheene ghemeynschap en hebben, ick laet staen dat sy daer mede-soorten van souden wesen.

Ghedaente.

Galant-wortel oft Alant-wortel komt uyt der aerden voort met seer groote bladeren, die een palm oft halven voet breedt, somtijds anderhalven voet langh zijn, van voren spits, die van de Wael-wortel bijnae ghelijckende van ghedaente, maer sacht, ende met dunne wolachtighe ruygigheydt bedeckt, uyt den groenen witachtigh van verwe, ende aen de onderste sijde ter aerdenwaerts witter, dan aen de bovenste oft uiterste sijde rondom de kanten

HET XX. KAPITTEL.

Van alantwortel of Enula Campana. (**Inula helenium**)

Geslacht.

Daar is eigenlijk maar een soort van alantwortel of Helenium die we in dit kapittel gaan beschrijven, dan om de liefhebbers wat meer te voldoen zullen we noch van sommige andere soorten van Helenium vermanen die bij Dioscorides, Theophrastus, Plinius en Apuleius beschreven worden, hoewel ze met de alantwortel gans geen gemeenschap hebben, ik laat staan dat ze er medesoorten van zouden wezen.

Gedaante.

Galantwortel of alantwortel komt uit de aarde voort met zeer grote bladeren die een tien of vijftien cm breed en soms vijf en veertig cm lang zijn, van voren spits en die van de waalwortel bijna gelijk van gedaente, maar zacht en met dunne wolachtige ruigheid bedekt, uit het groene witachtig van kleur en aan de onderste zijde ter aardenwaerts witter, dan aan de bovenste of uiterste zijde rondom de kanten

een weynighsken ghekertelt oft gheschaert. Den steel is by de vier oft vijf voeten langh, dicker dan eenen vingher, oock wat rouw oft ruygh, aen sijn tsoep in sommige tacken oft sijd-steelen verdeylt; elck een van de welcke, groote, breede ende ronde bloemen draeght: die niet alleen aen de omwassende bladerkens, maer oock in de middenste kruyne oft bollekens geel van verwe zijn: welcke kruyne van dese bloemen van ontallijcke [557] draeykens oft geele veselinghsken vergadert is ende by een ghehoopt, die ten laetsten tot stuyfkens met den windt verwaeyen: waer onder dun ende smal langhworpigh saedt schuyt. De wortel is oneffen, ghevult ende geblutst, dick, ende de handt vervullende, met langh, van buyten somtijds bruyn swartachtigh oft aerdverwigh, van binnen wit ende ghelijfvigh oft vleesachtigh, sterck van reuck, bitterachtigh van smaek.

Plaetse.

De Galant-wortele wast op vette ende wel ghemeste lustighe weyen: men vindtse oock somtijds op bergen ende schaduwachtighe gewesten, die nochtans niet heel dor oft sonder water en zijn. Sy is seer ghemeyn, niet alleen hier in Nederduytschlandt, maer oock wel elders, als in Italien, Vranckrijck, Hooghduytschlandt, ende meer andere Rijcken.

Tijdt.

De bloemen van Galant-wortele staen op haer schoonste in de Braecksmaendt ende Hoymaendt. De wortelen worden in den Herfst uyt der aerden getrocken, ende bewaert; ende somtijds oock wel in den April ende Mey.

Naem.

Dit cruydt wordt hier te lande Galant-wortele gheheeten; in Hooghduytschlandt Alantwurtz; in Enghelandt Elecampane; in Bohemen Woman; in Vranckrijck Enule campane; in Italien Enoa ende Enola; in Spaegnien Raix del alla; het is in de Apoteken bekend met den naem Enula Campana: dan sijnen oprechten Latijnschen naem is Enula ende Inula, oft Helenium, nae den Griekschen Helenion. Het heeft oock dese naemen, onder de bastaert-naemen staende; te weten in 't Grieksche Symphyton, Persice, Medice, Oresteion, Centarion, Clionia, Phlomos Idaeos; ende in 't Latijn Terminalium. Helenium van Aegypten. Behalven dit

wat gekarteld of geschaard. De steel is bij de honderd twintig of honderd vijftig cm lang en dikker dan een vinger en ook wat ruw of ruig die aan zijn top in sommige takken of zijstelen verdeeld is en elk er van draagt grote, brede en ronde bloemen die niet alleen aan de omwassende blaadjes, maar ook in de middelste kruin of bolletjes geel van kleur zijn, welke kruin van deze bloemen van ontelbare [557] draadjes of gele vezeltjes verzameld is en bijeen gehoopt die tenslotte tot stuifjes met de wind verwaaien waaronder dun en smal langwerpig zaad schuilt. De wortel is oneffen en gevuld en geblutst, dik en vult de hand met lang, van buiten soms bruin zwartachtig of aardkleurig en van binnen wit en stevig of vleesachtig, sterk van reuk en bitterachtig van smaak.

Plaats.

De alantwortel groeit op vette en goed gemeste lustige weiden, men vindt het ook soms op bergen en schaduwachtige gewesten die nochtans niet heel dor of zonder water zijn. Ze is zeer gewoon en niet alleen hier in Nederduitsland, maar ook wel elders als in Italië, Frankrijk, Hoogduitsland en meer andere rijken.

Tijd.

De bloemen van alantwortel staan op hun mooiste in juni en juli. De wortels worden in de herfst uit de aarde getrokken en bewaard en soms ook wel in april en mei.

Naam.

Dit kruid wordt hier te lande galant-wortele genoemd, in Hoogduitsland Alantwurtz, in Engeland elecampane, in Bohemen woman, in Frankrijk enule campane, in Italië enoa en enola, in Spanje raix del alla, het is in de apotheken bekend met de naam Enula Campana, dan zijn echte Latijnse naam is Enula en Inula of Helenium, naar het Griekse Helenion. Het heeft ook deze namen onder de bastaardnamen staan, te weten in het Grieks Symphyton, Persice, Medice, Oresteion,

voorbeschreven Helenium oft de Ghemeyne Alant-wortele, vermaent Dioscorides van een ander diergelijk gewas, 't welck, soo Cratevas schrijft, in Egyptenlandt soude wassen, ende daerom Helenium Aegyptium heeten. Dit is, soo hy dat uyt leydt, een cruydt met tacken van omtrent anderhalven voet langh, dat langhs der aerden kruypt, ghelijck Serpyllum oft Quendel; aen de steelkens hebbende veele bladeren, die kleyner zijn dan die van de Linsen; met een geele wortel, soo dick als den kleynen vingher, nae beneden dun, bovenwaerts dicker, van buyten met een swarte schorsse bedeckt; wassende op heuvelkens ende donckere schaduwachtinghe ghewesten. Van dit gheslacht schijnt Plinius oock te vermaenen in het 10.capitel van sijn 21.boeck, hoe wel hy dat een weynighsken anders beschrijft: want hy seydt, dat het een witte wortel heeft met tacken omtrent een spanne langh. Sijn woorden luyden aldus: Helenium wordt gheseydt van de traenen van Helena ghesproten te zijn, ende daerom wordt 't ghene dat in het Eylandt van Helena wast voor het alderbeste ghehouden. Voorts soo is dat een kleyne heesterachtigh ghewas, sich selven langhs der aerden verspreydende, met tackskens van omtrent een spanne langh, ende bladeren als die van den Quendel. Daer nae, in het 21.capitel van 't selve boeck, schrijft hy, dat de wortel daer van soet van smaek is, ende van binnen wit.

Helenium van Theophrastus. In de boecken van Theophrastus wordt oock een soorte van Helenium vermaent, de welcke, soo hy schrijft, een heesterachtigh houtachtigh cruydt is, ende in de kranssen ende tuylkens ghebruyckt wordt, ende van tacken, bladeren ende 't gantsche gewas door goet ende liefelijck van reuck is. Dan sommighe zijn van gevoelen, dat dit Helenium 't selve is met het voorseyde Helenium van Egypten.

Helenium van Apuleius oft Panaces Chironium. Daer is oock een soorte van Helenium by Apuleius beschreven, de welcke gantschelijck van het Egyptisch Helenium, ende oock van de oprechte Galant-wortele verschilt; te weten het Panaces Chironium, 't welck (soo hy seydt) by de Grieken Helenion, ende by de Latijnen Inula campana ghenoeemt pleegh te wesen. Maer laet ons Apuleius selve aenhooren, ende sijn woorden neerstelijck aenmercken: want hy schrijft aldus in sijn 95.capitel van de Inula Campana: De Grieken (seydt hy) noemen dat Panaces Chironion, andere Panaces Centaurion;

Centarion, Clionia, Phlomos Idaeos en in het Latijn Terminalium.

Helenium van Egypte. Behalve dit voorbeschreven Helenium of de gewone alantwortel vermaent Dioscorides van een ander diergelijk gewas wat, zo Cratevas schrijft, in Egypte zou groeien en daarom Helenium Aegyptium noemt. Dit is zo hij dat uitlegt een kruid met takken van omtrent vijf en veertig cm lang dat langs de aarde kruipt als Serpyllum of tijm die aan de steeltjes vele bladeren heeft die kleiner zijn dan die van de linzen, met een gele wortel die zo dik als de kleine vinger en naar beneden dun, bovenwaerts dikker en van buiten met een zwarte schors bedekt en op heuveltjes en donkere schaduwachtinge gewesten groeit. Van dit geslacht schijnt Plinius ook te vermanen in het 10^{de} kapittel van zijn 21^{ste} boek hoewel hij dat wat anders beschrijft want hij zegt dat het een witte wortel heeft met takken omtrent een zeventien cm lang. Zijn woorden luiden aldus: 'van Helenium wordt gezegd dat het van de tranen van Helena gesproten is en daarom wordt hetgeen dat in het eiland van Helena groeit voor het allerbeste gehouden. Voorts zo is dat een klein heesterachtig gewas dat zichzelf langs de aarde verspreidt met takjes van omtrent zeventien cm lang en bladeren als die van de tijm'. Daarna in het 21^{ste} kapittel van hetzelfde boek schrijft hij dat de wortel daarvan zoet van smaak is en van binnen wit.

Helenium van Theophrastus. In de boeken van Theophrastus wordt ook een soort van Helenium vermaand die zo hij schrijft een heesterachtig houtachtig kruid is en in de kransen en tuiltjes gebruikt wordt en van takken, bladeren en het ganse gewas door goed en lieflijk van reuk is. Dan sommige zijn van mening dat dit Helenium hetzelfde is met het voor vermelde Helenium van Egypte.

Helenium van Apuleius of Panaces Chironium. Daar is ook een soort van Helenium bij Apuleius beschreven die gans van het Egyptisch Helenium en ook van de echte alantwortel verschilt, te weten het Panaces Chironium wat (zo hij zegt) bij de Grieken Helenion en bij de Latijnen Inula campana genoemd plag te wezen. Maar laat ons Apuleius zelf aanhoren en zijn woorden naarstig opmerken want hij schrijft aldus in zijn 95^{ste} kapittel van de Inula Campana: 'de Grieken (zegt hij) noemen dat Panaces Chironion of

andere Helenion; de Latijnen Inula Campana. Het heeft bladeren die van den Amaracus ghelijckende, goudtverwighe bloemen, een dunne wortel, niet diep in der aerden sinckende, gheweldighlijcken scherp van smaeck: ende geneest de gene die van de slanghen oft adders ghequetst zijn. Welcke beschrijvinghe gantschelijck over een komt met Panaces Chironium by Dioscorides beschreven. Dan wy hebben van dese soorten van Helenion ghenoech ghesproken, iae te veel, ghemerckt dat sy onse Galant-wortel, daer wy nu af handelen, niet met allen en ghelijcken.

Aerd.

De wortel van het Ghemeyn Helenium, oft de Galant-wortele is bijster nu ende bequaem om de verscheyden ghebreken te ghenesen; wesende van aerd verwarmende ende verdrooghende, ende dat in den derden graed; in sonderheydt als sy droogh is: want ter wijlen sy noch versch ende volsappigh is, soo overvloeyt sy van onnoodige vochtigheydt; door de welcke haer verwarmende ende verdrooghende kracht eensdeels ghebroken, vermindert oft verduystert wordt.

Kracht ende Werckinghe.

Men ghebruyckt dese Galant-wortel seer nuttelijck tegen de enghborstigheydt ende het onghemackelijck herhalen des adems, als den mensche sijnen adem niet scheppen en kan dan met opgherechten halse; ende oock teghen den ouden hoest: want sy is seer bequaem om alle dicke, grove ende taeve slijmerachtighe vochtigheden, die in de borst ende longeren vast steken ende ghedurigh blijven hanghen, los oft rijp te maken, ende te suyveren, als men die dickwijls ghebruyckt, 't zy met honigh oft suycker tot een leckinghe oft eclegma bereydt, 't zy geconfijt, oft met suycker gemenght, ende oock in andere manieren inghenomen zijnde. De selve wortel gheconfijt, oft in suycker geleydt zijnde, is seer bequaem ende nuttelijck om de maghe te verstercken, ende de verdouwinge oft verteeringhe te vervoorderen, ende den buyck te weecken, dat is den kamergangh ghemackelijck te maken, als men daer van een weynighsken nae de maeltijdt, des avondts eer men te bedde gaet, dickwijls ghebruyckt.

Het water daer dese wortel in ghesoden is, iaeght alle wormen ende onghedierte uyt den lijfve, soo Plinius betuyght: die oock versekeret,

andere Panaces Centaurion, andere Helenion, de Latijnen Inula Campana. Het heeft bladeren die op die van de Amaracus lijken en goudkleurige bloemen, een dunne wortel die niet diep in de aarde zinkt en geweldig scherp van smaak is en geneest diegene die van de slangen of adders gekwetst zijn'. Welke beschrijving gans overeen komt met Panaces Chironium dat bij Dioscorides beschreven is. Dan wij hebben van deze soorten van Helenion genoeg gesproken, ja teveel, gemerkt dat ze helemaal niet op onze alantwortel daar we nu van handelen lijken.

Aard.

De wortel van het gewone Helenium of de alantwortel is bijster nuttig en geschikt om de verschillende gebreken te genezen omdat het van aard verwarmend en verdrogend is en dat in de derde graad en vooral als ze droog is want terwijl ze noch vers en volsappig is dan overvloeit ze van onnodige vochtigheid waardoor haar verwarmende en verdrogende kracht eensdeels gebroken, vermindert of verduisterd wordt.

Kracht en werking.

Men gebruikt deze alantwortel zeer nuttig tegen de benauwdheid en het ongemakkelijk herhalen van de adem als de mens zijn adem niet scheppen kan dan met opgerichte hals en ook tegen de oude hoest want ze is zeer geschikt om alle dikke, grove en taaie slijmachtige vochtigheden die in de borst en longen vast steken en steeds blijven hangen los of rijp te maken en te zuiveren als men die dikwijls gebruikt, hetzij met honing of suiker tot een likking of eclegma bereidt, hetzij gekonfijt of met suiker gemengd en ook in andere manieren ingenomen.

Die wortel gekonfijt of in suiker gelegd is zeer geschikt en nuttig om de maag te versterken en de verdouwing of vertering te bevorderen en de buik week te maken, dat is de kamergang

dat de selve gheknauwt zijnde de tanden, die los oft wanckelbaer waeren, wederom vast maken kan; als het blijkt in het 5. capitel van zijn 20. boeck.

Men vermengt de Galant-wortele seer nuttelijck by de Antidota oft soorten van Theriakel die men tegen fenijn ende smettelijcke sieckten in de Apoteken op voorraet pleegh bereydt te houden. Sy gheneest de beten van de slangen; wederstaet alderhande vergift, ende is nut al de ghene die eenige verkrompen, geborsten, gebroken, verstuyckte oft geblutste leden, 't zy van binnen 't zy van buyten hebben.

Sommige sieden de Galant-wortelen wel morw, ende stampen oft wrijven die wel kleyn, ende vermengelse met honigh, ende maken daer als een salfken van; met 't welck sy versekeren datmen alle oude zeeren ende openen sweeren suyver-maken ende toe-heelen kan.

Galenus schrijft oock, datmen met dese wortel alle leden die door langhe ende koude ghebreken gequelt zijn geweest, ende daer door haer krachten ende goede verwe verloren hadden, wederom tot haeren ouden standt ende roodigheydt brengen kan; als men siet gebeuren in sommige ghebreken van de heupen, diemen Sciatica pleegh te noemen, ende in sommige kleyne maer ghedurighe verstuyckinghen ende ontsluytinghen van ettelijcke lidmaten, die door overvloedighe vochtigheydt uyt haer koten oft ghelit vallen, verwronghen worden, ende los hanghen, sonder haer behoorlijcke ampt in 't menschen lichaem te bedienen.

BIIVOEGHSEL.

Dit veel gheacht ende wel bekend cruydt wordt selden van saedt vermenighvuldicht ('t welck rouw is om aen te tasten dat het ieucksel in de handen maeckt) want dat heeft selden macht om voorts te komen; maer moet eer met scheutkens, die van de wortel ghetrocken worden, seer diep in wel ghebouwde ende ghemeste aerde gheplant zijn, die niet seer vocht en is, maer op een lommerachtighe plaetse. Het dient wel gheplant in 't beghinsel van Sprockelle, dry voeten van malkanderen: want het krijght groote bladers, ende de wortels spreiden haer wijt uyt, ghelijck die van 't Riet. Dese wortel noch versch wesende en is niet sterck van reuck oft smaeck; maer als sy droogh is, heel sterck ende specerijachtigh, een olieachtighe vettigheydt in hebbende. De Italiaenen noemen dat Helenio, L'Enula

gemakkelijk te maken als men daar wat van na de maaltijd 's avonds eer men te bed gaat dikwijls gebruikt.

Het water daar deze wortel in gekookt is jaagt alle wormen en ongedierte uit het lijf, zo Plinius betuigt, die ook verzekert dat als de gekauwd worden de tanden die los of wankelen wederom vast maken kan als het blijkt in het 5^{de} kapittel van zijn 20^{ste} boek.

Men vermengt de alantwortel zeer nuttig bij de antidota of soorten van teriakel die men tegen venijn en besmettelijke ziekten in de apotheken op voorraad plag bereidt te houden. Ze geneest de beten van de slangen en weerstaat allerhande vergif en is nuttig al diegene die enige verkrompen, geborsten, gebroken, verstuipte of geblutste leden, hetzij van binnen hetzij van buiten hebben.

Sommige koken de alantwortel wel murw en stampen of wrijven die goed klein en vermengen het met honing en maken daar een zalfje van waarmee ze verzekeren dat men alle oude zeren en open zweren zuiver maken en toe helen kan.

Galenus schrijft ook dat men met deze wortel alle leden die door lange en koude gebreken gekweld zijn geweest en daardoor hun krachten en goede kleur verloren hebben wederom tot hun oude stand en roodheid brengen kan zoals men ziet gebeuren in sommige gebreken van de heupen die men jicht plag te noemen en in sommige kleine maar blijvende verstuikingen en ontsluitingen van ettelijke ledematen die door overvloedige vochtigheid uit hun koten of lid vallen en verwrongen worden en los hangen zonder hun behoorlijke ampt in het menschen lichaem te bedienen.

BIJVOEGING.

Dit veel geacht en goed bekende kruid wordt zelden van zaad vermenigvuldigd (wat ruw is om aan te tasten zodat het jeuk in de handen maakt) want dat heeft zelden macht om voort te komen, maar moet eerder met scheutjes die van de wortel getrokken worden en zeer diep in goed gebouwde en gemeste aerde geplant zijn

Campana, Erbella, Enola ende Iella.
 Helenium van die van Salamanca, in 't Latijn Helenium Salamanticense, is dat ghewas dat Clusius voor Baccharis beschrijft [558] ende dat Valerius Cordus Conyza Helenitis noemt.
 Helenium van Egypten staet breeder beschreven in 't Capitel van de Medica; ende de Onobrychis wordt van Lobel Helenium Aegyptium gheheeten.
 Helenium van Canada sullen wy by de Indische cruyden stellen, met den naem van Batatas Canadense.
 Helenium van Oost-Indien, in 't Latijn Helenium Indicum, oft Helenium Bantanicum, moght by de gheslachten van Alant-wortel oock wel beschreven worden: dan om dat het de Conyza alsoo nae by komt als de Enula, daerom hebben wy dat selven in het Bijvoeghsel van Conyza beschreven, met den naem van Welriekende Conyza van Indien. Maer 'tghene dat sommige Welriekende Helenium noemen, oft Helenium odoriferum Theophrasti, is een soorte van Quendel, oft de Mastic van de Fransoysen gheheeten, oft oock de Bock-Orega.
 Helenium Plinij is het Helianthemum oft Heyden-Yssop.
 Inula rustica is anders niet dan de Wael-wortel.

Aerd, Kracht ende Werckinghe.

De bladers van de Alant-wortel zijn seer goet in wijn ghesoden, ende opgheleydt, om de Sciatica oft heupgicht te ghenesen, ende de wormen om te brenghen: dien wijn ghedroncken, gheneest alderhande venijnighe beten ende steken.

De Confituer-makers nemen de wortel als die een weynigh gedrooght is, ende sieden die in water: ghesoden zijnde soo worpen sy die in koudt water: ende ten laetsten legghen sy die in ghesoden most, tot datmense van doen heeft.
 Anders soo moeten dese wortels versch ghegheten worden (seydt Lobel) om den gheest te verfraeyen ende verblijden, ende de swaerigheydt oft droefheydt te verdrijven: om welcke deught de selfde van de ouders seer veel gheacht wierdt, ende meynden dat van die alleen ghemaect was de droefheydt verdrijvende medicijne van die van Egypten.
 De drooghe wortel is goet van buyten ghebruyckt; maer als men die wil innemen, soo moet die versche ghebruyckt worden, sonderlinghe teghen de verouderde ghebreken van de Loose : want dese wortel noch versch ende vol saps wesen, is seer afvagende,

die niet zeer vochtig is, maar op een lommerachtige plaats. Het dient wel geplant in het begin van februari en negentig cm van elkaar want het krijgt grote bladeren en de wortels spreiden zich wijdt uit zoals die van riet. Als deze wortel noch vers is is het niet sterk van reuk of smaak, maar als ze droog is heel sterk en specerijachtig en heeft er een olieachtige vettigheid in. De Italianen noemen dat helenio, l'enula campana, erbella, enola en iella.

(Senecio congestus) Helenium van die van Salamanca, in het Latijn Helenium Salamanticense, is dat gewas dat Clusius voor Baccharis beschrijft [558] en dat Valerius Cordus Conyza Helenitis noemt.
 Helenium van Egypte staat uitvoeriger beschreven in het kapittel van de Medica en de Onobrychis wordt van Lobel Helenium Aegyptium genoemd.
 Helenium van Canada zullen we bij de Indische kruiden stellen met de naam van Batatas Canadense. (Ipomoea batatas)
 Helenium van Oost-Indië, in het Latijn Helenium Indicum of Helenium Bantanicum, mag bij de geslachten van alantwortel ook wel beschreven worden, dan omdat het op de Conyza alzo lijkt als de Enula daarom hebben we dat in het bijvoegsel van Conyza beschreven met de naam van welriekende Conyza van Indie. Maar hetgeen dat sommige welriekend Helenium noemen of Helenium odoriferum Theophrasti is een soort van tijm die mastic van de Fransen genoemd wordt of ook de bok Origanum.
 Helenium Plinij is het Helianthemum of weidehysop.
 Inula rustica is niets anders dan de waalwortel.

Aard, kracht en werking.

De bladeren van de alantwortel zijn zeer goed in wijn gekookt en opgelegd om de sciatica of heupgicht te genezen en de wormen om te brengen en die wijn gedronken geneest allerhande venijnighe beten en steken.
 De confituurmakers nemen de wortel als die wat gedroogd is en koken die in water en als het gekookt is dan werpen ze die in koud water en tenslotte leggen ze die in gekookte most totdat men ze nodig heeft.
 Anders zo moeten deze wortels vers gegeten worden (zegt Lobel) om de geest te verfraaien

verteerende ende dun makende; ende daerom oock uytermaten goetd ende krachtigh teghen alle verstoptheden van het gantsche inghewant. Van buyten wordt de versche wortel oock ghebruyckt, ende plaesters-ghewijse op de beten van de slanghen gheleydt, ende op de pest, ende alle pestighe klieren ende gheswillen.

Salve van Alant-wortel is seer goetd tegen allerhande schorfftheydt, te weten als men dese wortel stoot, ende met verckens-liese vermengt.

Conserve van Alant-wortel is in de Apoteken van veele landen seer ghemeyn, dient meest teghen de rouwigheydt der Keelen ende andere ghebreken van de borst, teghen de fluymen, om de maghe ende lever te verstercken.

De Alchymisten maken een extractie uyt de bloemen ende wortelen van dit cruydt, dat sy seer bequaem houden om de longhersucht te ghenesen.

Alant-wortel ghepoedert ende inghenomen, is seer goetd den ghenen die bloetd spouwen: ende met wijn ghedroncken gheneest de ghebreken van de milte.

'Tsap van de ghesoden wortel ghedroncken, verdrijft de wormen, ende gheneest 't colicompas, ende is goetd teghen de winden ende opblasinghen binnen 's lichaems.

'Twater van dese wortel ghedistilleert, is goetd in de voorseyde ghebreken, sonderlinghen teghen den steen: ende is goetd in tijde van peste; daer sommighe de gheconfijte wortel meest teghen ghebruycken.

Wijn van Alant-wortel wordt teghen de voorseyde ghebreken ghemaect, midts die in nieuwen wijn leggende: den welcken oock seer ghepresen wordt om 't gesicht te verscherpen. Andere legghen de wortelen maer vierentwintigh uren in wijn te weycken, die sy seer prijsen teghen de colijcke.

Ander ghebruyck.

Alant-wortel is seer goetd om de schoonheydt van de vrouwen te vermeerderen, ende de huyt klaer ende reyn te maken: ende het ghedistilleert water van de selve wortel neemt wegh alle plecken van 't aensicht, als men dat dickwijls daer mede wascht.

en te verblijden en de zwarigheid of droefheid te verdrijven om welke deugd die van de ouders zeer veel geacht werd die meenden dat van die alleen gemaakt was om de droefheid verdrijvende medicijn van die van Egypte.

De droge wortel is goed van buiten gebruikt, maar als men die wil innemen dan moet die vers gebruikt worden en vooral tegen de verouderde gebreken van de longen want als deze wortel noch vers en vol sap is dan veegt het zeer af, verteert en maakt dun en is daarom ook uitermate goed en krachtig tegen alle verstoppingen van het ganse ingewand.

Van buiten wordt de verse wortel ook gebruikt en pleistervormig op de beten van de slangen gelegd en op de pest en alle pestachtige klieren en gezwollen.

Zalf van alantwortel is zeer goed tegen allerhande schurft, te weten als men deze wortel stoot en met varkensvet vermengt.

Konserf van alantwortel is in de apotheken van vele landen zeer algemeen en dient meest tegen de ruwheid van de keel en andere gebreken van de borst, tegen de fluimen en om de maag en lever te versterken.

De alchimisten maken een extract uit de bloemen en wortels van dit kruid dat ze zeer geschikt houden om de longzucht te genezen. Alantwortel gepoedert en ingenomen is zeer goed diegenen die bloed spuwen en met wijn gedronken geneest het de gebreken van de milt. Het sap van de gekookte wortel gedronken verdrijft de wormen en geneest maagpijn en is goed tegen de winden en opblazen binnen het lichaam.

Het water van deze wortel gedistilleerd is goed in de voor vermelde gebreken en vooral tegen de steen en is goed in tijde van pest daar sommighe de gekonfijte wortel meest tegen gebruiken.

Wijn van alantwortel wordt tegen de voor vermelde gebreken gemaakt door die in nieuwe wijn te leggen die ook zeer geprezen wordt om het gezicht te verscherpen. Andere leggen de wortels maar vierentwintigh uren in wijn te weken die ze zeer prijsen tegen maagpijn.

Ander gebruik.

Alantwortel is zeer goed om de schoonheid van de vrouwen te vermeerderen en de huid helderder en rein te maken en het gedistilleerd water van die wortel neemt alle plekken van het aanzicht weg als men dat dikwijls er mee wast.

Zie verder: <http://volkoomenoudeherbariaenmedisch.nl> en : <http://www.volkoomen.nl/>